

UUSINAJATTELIJOIDEN KULTTUURIMAAKUNTA

Etelä-Karjalan maakunnan ja Lappeenrannan kaupungin
kulttuuristrategia vuoteen 2027

Juha Iso-Aho, Humanistinen ammattikorkeakoulu

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

www.humak.fi

UUSINAJATTELIJOIDEN KULTTUURIMAAKUNTA

Etelä-Karjalan maakunnan
ja Lappeenrannan kaupungin
kulttuuristrategia vuoteen 2027

Johdanto eli ”Mitä myö eellä, sitä toiset peräs!”

Etelä-Karjalan kulttuurihistoria ulottuu lähes 11 000 vuoden taakse. Silloin saapuivat ensimmäiset pysyviä asuinpaikkoja perustaneet ihmiset nykyisen Suomen kamaralle viimeisimmän jääkauden jälkeen. Näiden edelläkävijöiden tiedetään tehneen varhaisen teknologisen keksinnön Joutseon Kuurmanpohjassa. Tuontimateriaalia olleen piin sijasta työkaluja ryhdyttiin valmistamaan paikallisesta kvartsista ja sitä varten perustettiin louhos. Tämän päivän usinajatteliijoita Etelä-Karjalassa ovat esimerkiksi LUT-yliopiston tutkijat, jotka yhdessä VTT:n kanssa kehittivät 2010-luvun lopussa menetelmän, jolla ilmasta ja sähköstä voidaan valmistaa ravinnoksi kelpaavaa proteiinia.

Etelä-Karjalan inspiroimia edelläkävijöitä oli myös keisarinna Katariina II, joka Imatralle suuntautuneella lomamatkallaan vuonna 1772 tuli aloittaneeksi Suomeen suuntautuvan matkailun. Samoin Akseli Gallén-Kallela, joka loi vuonna 1893 Suomen ensimmäisen, Imatrankoskea ja Saimaan kanavaa kuvaavan matkailujulisteen. Näiden merkkipaalujen välissä parikkalalainen lehtimies ja kirjailija Pietari Hannikainen kirjoitti ensimmäisen suomenkielillä julkisesti esitetyn näytelmän, jonka ensi-ilta oli lappeenrantalaisessa yksityiskodissa vuonna 1846. Matkailu, visuaaliset taiteet ja teatteri ovat edelleen vahva osa eteläkarjalaista elämää, vahvan musiikkielämän ohella.

Itäisenä rajamaakuntana Etelä-Karjala on oppinut reagoimaan muuttuvan maailman vaatimuksiin sukkelasti. Olot eivät ole aina olleet vakaat ja tälläkin hetkellä tulevaisuus näyttää tuovan mukanaan niin huolia kuin mahdollisuuksiakin. Elinvoimainen ja valpas kulttuurielämä antaa maakunnalle ja sen asukkaille välineitä muutokseen sopeutumiseen, tuo alueelle veto- ja pitovoimaa ja on keskeinen osa ihmisten hyvinvoinnin kokonaisuudessa.

”Uusinajattelu merkitsee katsomista omia kengänkärkiä kauemmaksi. Se on rohkeutta investoida uutta luovaan ajatteluun, kokeilla mahdottomia, oppia epäonnistumisista ja iloita onnistumisista – myös toisten.”

Uusinajattelu merkitsee katsomista omia kengänkärkiä kauemmaksi. Se on rohkeutta investoida uutta luovaan ajatteluun, kokeilla mahdollisuuksia, oppia epäonnistumisista ja iloita onnistumisista – myös toisten. Se on myös ennakkoluulotonta valmiutta yhteistyöhön, kuten osallistumista Saimaa-ilmiö – prosessiin eli Itä-Suomen maakuntien Savonlinnan yhteiseen hakuun Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026 tai ylimaakunnalliseen Saimaa Geoparkin valmisteluun.

Mihin kulttuuristrategiaa tarvitaan?

Etelä-Karjala on väestökehityssennusteissa supistuva ja ikääntyvä maakunta. Maakunnan elinkeinorakenne pohjautuu edelleen yksipuolisesti vientiteollisuuden ja sen alihankintaan. Kuluttajien käyttäytymisen muutos uhkaa viedä alueelta kaupan palveluita. Ikäluokkien pienentyessä osa kuntien omistamasta kiinteistömassasta muuttuu tarpeettomaksi. Ikääntyvän väestön kasvava palvelutarve rasittaa kuntien taloutta. Uhkia, haasteita ja ongelmia on kaikissa kasvukeskuksien ulkopuolella olevissa maakunnissa vaivaton ta luetella. On kuitenkin hyödyllisempää keskittyä mahdollisuuksien hyödyntämiseen, ratkaisujen etsi-

” Kulttuuri on jaettujen asenteiden, arvojen, tavoitteiden ja käytäntöjen kokoelma, joka on luonteenomaista instituutiolle, organisaatiolle, ihmisryhmälle tai yhteiskunnalle.”

miseen ja kilpailuetujen tunnistamiseen. Itä-Suomen kulttuurin yhteistyöstrategiassa todetaan:

”Itäsuomalaisen kulttuurielämän rikkaus ja monipuolisuus on voima niin asukkaille kuin taloudelle. Itä-Suomessa sykkii kulttuurin ja taiteen kansallisesti ja kansainvälisestikin tunnettuja tapahtumia, moninainen kulttuurilaitosten verkosto ja tapahtumien runsaus. Pinnan alla sykkii itäsuomalaisen kulttuurin sydän: kansankulttuurin, kaupunkikulttuurin, taiteen ja tekijyyden rikas rihmasto, joka kannattelee itäsuomalaisia vireyttä ja identiteettiä.”

Kaupungille kulttuuri on tulevaisuusinvestointi: kulttuuri edistää paikallisten asukkaiden hyvinvointia, houkuttelee uusia asukkaita ja kulttuuritoimijoita ja vahvistaa mielikuvaa kaupungin elinvoimasta. Etelä-Karjalan kulttuuristrategia tarjoaa näkymiä kulttuurin erilaisiin mahdollisuuksiin maakunnan, sen keskuskaupungin Lappeenrannan sekä kaikkien kuntien kehittämisessä seuduksi, jonka asukkaat kokevat vahvaa osallisuutta kotiseutunsa tulevaisuuden rakentajina ja jossa vieraileville jää tunne alueesta, jonne kannattaa palata – kenties jopa pysyvästi.

Perinteisesti tunnistettuja vahvuuksiamme ja samalla erottautumistekijöitämme ovat sijainti Saimaan ja Venäjän välissä sekä välitön karjalainen elämäntapa ja kulttuuri-ilmapiiri. Nämä ovat meille annettuja olosuhteita ja voimavaroja, joiden päälle voidaan rakentaa, mutta niiden lisäksi tarvitaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Näitä tavoitteita ja toimenpiteitä lähestytään tässä strategiassa kulttuurin näkökulmasta.

Mitä kulttuuri on maakunnalle, kunnille ja kuntalaisille nyt ja vuonna 2027?

Kulttuurille on useita määritelmiä. Kulttuuri on jaettujen asenteiden, arvojen, tavoitteiden ja käytäntöjen kokoelma, joka on luonteenomaista instituutiolle, organisaatiolle, ihmisryhmälle tai yhteiskunnalle. Kulttuuri on opittujen ja opettavien taitojen ja kykyjen summa. Kulttuuri on ne käytöksen piirteet, jotka vaihtelevat maantieteellisesti alueittain. Kulttuuria on kaikki se tietämys, joka siirtyy sukupolvelta toiselle muutoin kuin geenien välityksellä. (Lähde: Wikipedia)

Kulttuuri kietoutuu kaikkeen: elämäntapaamme, kieleemme, ruokaamme, juhliimme, työhömmme, arkeemme ja siihen miten tulkitsemme ympäristöämme. Ei ole siis kyse siitä, tarvitaanko kulttuuria. Kulttuuri ei ole jotain, jonka voisi leikata pois elämästämme, koska ilman sitä emme oikeastaan olisi ihmisiä. Kyse on siitä, miten hyvin ymmärrämme ja tunnistamme kulttuurista pääomaamme ja kuinka osaamme sitä kerryttää sekä hyödyntää.

Vuoden 2019 maaliskuussa voimaan tullut laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019, liite 3) antaa hyvät ainekset kuntien ja myös maakunnan strategiselle tavoitteenasettelulle sekä tavoitteiden saavuttamiseksi tehtävien toimenpiteiden määrittelylle. Sen

” Kulttuuri kietoutuu kaikkeen: elämäntapaamme, kieleemme, ruokaamme, juhliimme, työhömmme, arkeemme ja siihen miten tulkitsemme ympäristöämme.”

tavoitteissa ja kuntien tehtävien määrittelyssä kulttuuri nähdään laaja-alaisesti kansalaisten tasavertaisuuden osallistumismahdollisuuksiin ja hyvinvointiin sekä alueiden elinvoimaan liittyvänä tekijänä. Laki edellyttää myös toimialat ylittävää yhteistyötä sekä määrittelee kuinka kulttuuritoiminnan toteutumista tulee arvioida ja seurata.

Kulttuurin kuusi roolia

Tässä strategiassa kulttuurin paikka Etelä-Karjalan maakunnan ja sen kuntien kehittämisessä on nähty kuuden roolin (tai tehtävän) kautta. Ne ovat osittain lomittuvia, eivätkä missään tapauksessa toisiaan pois sulkevia. Nämä ovat: **Kulttuuri palvelee, Kulttuuri osallistaa, Kulttuuri hoitaa ja kasvattaa, Kulttuuri työllistää, Kulttuuri kutsuu ja kuljettaa, Kulttuuri kehittää ja houkuttelee.** Näiden kuuden näkökulman kautta tarkastellaan seuraavassa tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla eteläkarjalaista kulttuuria kehitetään vuoteen 2027 mennessä.

Savonlinna/
Kulttuuripää-
kaupunki-hanke
2026

Etelä-Savo,
Pohjois-Savo,
Etelä-Karjala,
Pohjois-Karjala

Lappeenranta,
Kuopio,
Mikkeli,
Joensuu

Strategia 2027

Kulttuuri kehittää ja houkuttelee

Kulttuuri vetovoimatekijänä ja voimavarana (tapahtumat, kaupunkiympäristön kehittäminen, luovuutta suosiva ilmapiiri, harrastusmahdollisuudet)

Kulttuuri hoitaa ja kasvattaa

Kulttuuri osana hyvinvointisektorin sekä kasvatuksen ja koulutuksen rakenteita ja toimintamuotoja (toimintaympäristöjen toimivuus ja viihtyvyys, taide hoidon tukena ja välineenä, prosenttiperiaate)

Kulttuuri on Etelä-Karjalan ja sen asukkaiden identiteetin perusta

Kulttuuri osallistaa

Kulttuuri ennalta ehkäisevänä toimintana ja tienä osallisuuteen (kuntalaiset oman elämänsä sisällöntuottajina)

Kulttuuri kutsuu ja kuljettaa

Kulttuuri kehittyvän matkailun ydinsisältönä (tarinat, tapahtumat, käyntikohteet, tuotteet ja palvelut)

Kulttuuri työllistää

Kulttuuri ja taide elinkeinona (luova talous, taiteilijat, tilat, työtilaisuudet, prosenttiperiaate, yhteistyö muiden toimialojen kanssa)

Kulttuuri palvelee

Kulttuuri peruspalveluna (kirjastot, museot, teatterit, orkesterit, taiteen perusopetus, vapaa sivistystyö, tukipalvelut muille toimijoille)

I. Kulttuuri palvelee eli kulttuuri julkisrahoitteisena sivistyspalveluna

- Kirjastot, museot, teatterit, orkesterit
- Taiteen perusopetus
- Vapaa sivistystyö
- Tukipalvelut muille toimijoille (esim. kolmas sektori, yritykset)

Tavoitteet

- Kulttuuritoimi on kaupunkien eri toimialoja läpäisevä yhteistyökumppani.
- Kunnallisten kulttuurilaitosten palvelut ovat kuntalaisten saavutettavissa asuinpaikasta, terveydentilasta tai varallisuudesta riippumatta.
- Kulttuurilaitokset tekevät yhteistyötä yli kunta- ja maakuntarajojen.
- Taiteen perusopetus on maakunnan lasten ja nuorten ulottuvilla.
- Vapaa sivistystyö tarjoaa kaikenikäisille mahdollisuuden kulttuurisen pääoman kasvattamiseen.
- Kunnilla on itsellään tai yhdessä toisten kuntien kanssa kulttuuritoiminnan käytäntöjä ymmärtävää henkilöstöä, jolla on tarvittava ammattitaito kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen opastamiseen omaehtoisen kulttuuritoiminnan järjestämisessä.
- Kunnat tarjoavat kohtuuhintaisia tiloja kuntalaisille ja järjestöille kulttuuritoiminnan järjestämiseen
- Alueen omien taiteilijoiden osaamista tuodaan yleisesti esille kulttuuritarjonnassa.
- Kulttuuripalveluiden saavutettavuus alueen vieraskielisille asukkailla sekä matkailijoille on parantunut.
- Maakunnassa on yhteinen, toimiva sähköinen tapahtumakalenteri, jota sekä kulttuuritoimijat että asiakkaat käyttävät.

Toimenpiteet

- Maakunnan VOS-kulttuurilaitokset tekevät enemmän yhteistyötä sekä toistensa että koko Itä-Suomen kanssa resurssien käytön tehostamiseksi ja lähikulttuuritarjonnan monipuolistamiseksi.
- Kaupungit turvaavat olemassa olevien kulttuurilaitostensa toimintaedellytykset.

- Kulttuurilaitokset hyödyntävät uutta teknologiaa tarjontansa saavutettavuuden varmistamiseksi erilaisille ikäryhmille ja erityisryhmille.
- Kulttuuritarjontaa tuodaan entistä enemmän sinne, missä ihmiset elävät ja liikkuvat.
- Kunnat aktivoivat kuntalaisia käyttämään kulttuuripalveluita yleisökasvatuksen menetelmin sekä organisoimalla muun muassa kulttuurikaveritoimintaa ja erilaisia kampanjoita ja kilpailuita.
- Kulttuurilaitokset tarjoavat aktiivisesti työmahdollisuuksia oman kunnan ja maakunnan taiteilijoille.
- Kaupungit ja kunnat ottavat huomioon alueen kulttuuritoimijoiden ja taiteilijoiden tilatarpeet sekä laativat suunnitelmat kohtuuhintaisten toimitilojen järjestämiseksi esimerkiksi muusta käytöstä poistuvista tai vajaakäyttöisistä tiloista.
- Kunnat varmistavat erikseen tai yhdessä, että niillä on riittävän ammattitaitoista kulttuurituotantoalan henkilöstöä, joka pystyy tarjoamaan apua sekä paikallisille että ulkopuolisille toimijoille kulttuuritilaisuuksien ja muiden tapahtumien järjestämisessä.
- Maakunnan liitto varmistaa yhteisen sähköisen tapahtumakalenterin tunnettuuden viestinnällisin keinoin.

Indikaattorit

- Itä-Suomen maakuntien kulttuurilaitosten yhteisten tai kiertävien produktioiden ja projektien määrä
- Striimattujen livetapahtumien määrä
- Tavoitetut uudet asiakassegmentit (esim. nuoret, ikäihmiset, erilaiset erityisryhmät)
- Kulttuuritilaisuuksiin osallistuvien määrä
- Kulttuuritoimijoille ja taiteilijoille tarjolla olevien tilojen määrä
- Maakunnan taiteilijoiden oman maakunnan alueelta ja muualta saamien työtilaisuuksien määrä
- Maakunnallisen tapahtumakalenterin käytön aktiivisuus

2. Kulttuuri osallistaa eli kulttuuri ennalta-ehkäisevänä toimintana ja tienä osallisuuteen

- Kuntalaiset oman elämänsä sisällöntuottajina
- Kulttuuri järjestö- ja vapaaehtoistyönä
- Kuntalaiset mukana julkisten kulttuuri-palveluiden tuottamisessa

Tavoitteet

- Kulttuurin ja taiteen menetelmät ovat mukana keinovalikoimassa, kun kuntalaisia kuullaan heitä koskevista asioista.
- Kaikille halukkaille on tarjolla mahdollisuus antaa panoksensa kulttuurin sisältöjen tuottamisessa järjestötoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan puitteissa (myös kulttuurilaitoksissa).

Toimenpiteet

- Kunnat toteuttavat yhteisötaideprojekteja, jotka tähtäävät kuntalaisten osallistumiseen oman elinympäristönsä kehittämiseen.
- Toteutetaan matalan kynnyksen työpajoja, joissa kuntalaiset saavat omassa toimintaympäristössään ammattilaisten johdolla ilmaista itseään esimerkiksi lauluntekijänä, aforismin laatijana tai vihersuunnittelijana.
- Järjestetään vapaaehtoistoimintaan liittyviä koulutuksia järjestöille uusien vapaaehtoisten aktivoimiseksi mukaan toteuttamaan kulttuuri-toimintaa ja tapahtumia.

Indikaattorit

- Yhteisöllisiin työpajoihin osallistuneiden kuntalaisten määrä
- Kulttuuritoiminnoissa ja tapahtumissa mukana olleiden vapaaehtoisten määrä

3. Kulttuuri hoitaa ja kasvattaa eli kulttuuri osana hyvinvointisektorin sekä kasvatuksen ja koulutuksen rakenteita ja toimintamuotoja

- Hyvinvointisektorin sekä päiväkotien ja koulujen toimintaympäristöjen toimivuus ja viihtyvyys
- Taide hoidon tukena ja välineenä, prosenttiperiaate
- Kulttuuri ja taide osana varhaiskasvatuksen ja koulun opetussuunnitelmia sekä ilmiöpohjaisen oppimisen menetelmiä

Tavoitteet

- Sosiaali- ja terveystalvveluja tarjoavat laitokset ja palvelupisteet sekä päiväkodit ja koulut on suunniteltu toiminnallisesti, visuaalisesti ja auditiivisesti asiakkaiden ja henkilökunnan hyvinvointia tukeviksi.
- Taiteen menetelmät ovat jokapäiväisessä käytössä hoito- ja hoivatyössä täydentämässä lääketieteellistä hoitoa.
- Taidelähtöisiin hoitomenetelmiin on varattu resursseja vähintään sovitun vähimmäis-prosenttiosuuden verran hoidon kustannuksista.
- Taidelähtöisten menetelmien hyödyntämiseksi on koulutettu riittävästi osaavaa työvoimaa sekä taide- että hoivasektorille.
- Taiteen menetelmät sekä oman kotiseudun kulttuurin ja historian tuntemus ovat keskeinen osa varhaiskasvatusta ja koulujen opetusta

Toimenpiteet

- Visuaalisen alan ja äänisuunnittelun ammattilaiset otetaan mukaan hoiva- ja kasvatussektorin toimitilojen suunnitteluun jo projektien alkuvaiheessa.
- Eksote sekä muut tilojen rakennuttajat ja suunnittelijat osallistavat käyttäjät tilojen suunnitteluprosesseihin.
- Asiakkaiden hoito- ja kuntoutustarpeen arvioinnissa moniammatillinen työryhmä selvittää taidelähtöisten menetelmien käyttömahdollisuudet hoidon tukena.
- Oppilaitokset tarjoavat taiteilijoille ja hoito-henkilöstölle ammatillista jatkokoulutusta.
- Eri alojen taiteilijat tekevät vierailuja kouluihin ja päiväkoteihin.

Indikaattorit

- Taidelähtöisiä palveluita hoivasektorille tuottavien yritysten ja taiteilijoiden määrä
- Tilat, joiden suunnittelussa asiakasystävällisiksi ja hoitoa tukeviksi on käytetty eri taiteen alojen ammattilaisia
- Eksoten taidelähtöisiin menetelmiin käyttämät resurssit
- Lääkehoidon tarpeen vähenemisen määrä
- Henkilökunnan sairaslomien määrä
- Kulttuurin ja taiteen menetelmien käytön ja taiteilijavierailijoiden määrä päiväkodeissa ja kouluissa

4. Kulttuuri työllistää eli kulttuuri ja taide elinkeinona

- Luova talous
- Taiteilijat, tilat, työtilaisuudet, prosenttiperiaate
- Yhteistyö muiden toimialojen kanssa

” Kulttuuri edistää paikallisten asukkaiden hyvinvointia, houkuttelee uusia asukkaita ja kulttuuritoimijoita ja vahvistaa mielikuvaa kaupungin elinvoimasta.”

Tavoitteet

- Kulttuurisektorin luova osaaminen on käytössä eri toimialoilla osana tuotteiden ja palveluiden kehittämistä
- Prosenttiperiaate on käytössä kaikessa julkisessa rakennustoiminnassa koko maakunnan alueella.
- Maakunnassa työskenteleville taiteilijoille ja muotoilijoille on tarjolla riittävästi kohtuuhintaisia työskentely- sekä esiintymis- ja näyttelytiloja.
- Maakunnassa on residenssitoimintaa muualta tulevien taiteilijoiden houkuttelemiseksi alueelle.
- Alueen taiteilijoiden ja muotoilijoiden teoksia ja tuotteita on sekä verkossa että kivijalkamyymälöissä helposti saatavissa.
- Galleriat tarjoavat näyttelytilojen lisäksi myös palveluja myynnin, markkinoinnin ja työtilaisuuksien saralla (agentti/manageritoiminta).

Indikaattorit

- Uudet toimialojen yhteistyön kautta syntyneet innovaatiot ja yritykset
- Taiteilijoiden työllisyysaste
- Alueelle rakennettujen muuhun kuin asuin- käyttöön tarkoitettujen kiinteistöjen, joissa on noudatettu prosenttiperiaatetta, osuus
- Taiteilijoiden käytössä olevien työtilojen määrä ja riittävyys
- Taiteilijaresidenssien määrä
- Alueen luovan alan tuotteiden saatavuus ja näkyvyys

Toimenpiteet

- Kehitysyhtiöt ja oppilaitokset järjestävät kulttuurisektorin ja muiden toimialojen toimijoille yhteisiä tilaisuuksia, joissa erilaiset osaajat kohtaavat ja uudenlainen yhteistyö ja tuotekehitys mahdollistuvat.
- Kannustetaan julkisia ja muitakin rakennuttajia noudattamaan prosenttiperiaatetta.
- Tuetaan eri alojen aloittavien yritysten yhteisöllisten työtilojen synnyttämistä maakunnan kaupunkeihin.
- Julkiset toimijat selvittävät aktiivisesti käytöstä poistuvien tai vajaakäyttöisten tilojen käyttömahdollisuutta taiteilijoiden työskentelyyn tarkoitettuina vuokratiloina.

5. Kulttuuri kutsuu ja kuljettaa eli kulttuuri kehittyvän matkailun ydinsisältönä

- Tarinat
- Tapahtumat (taide, perinne, liikunta ja urheilu)
- Käyntikohteet ja reitit
- Eteläkarjalainen elämäntapa
- Tuotteet ja palvelut

Tavoitteet

- Etelä-Karjala tunnetaan paitsi tuhansien vuosien pituisesta, vaiheikkaasta historiastaan sekä mielenkiintoisista paikoista ja niihin kytkeytyvistä tarinoistaan, myös elävästä nykykulttuuristaan.
- Tapahtumia on tarjolla ympärivuotisesti erilaisille yleisöille.
- Paikallisilla järjestäjillä on keskeinen rooli alueen tapahtumien tuottamisessa.
- Myös matkailijat löytävät kuntien tarjoamat kulttuuripalvelut entistä paremmin ja tuovat uutta tulopohjaa toimijoille.
- Eteläkarjalaiset kulttuurimatkailutuotteet ovat laadukkaita, asiakaslähtöisesti paketoituja ja saatavilla keskeisistä myyntikanavista vähintään kolmella kielellä (suomi, englanti, venäjä).
- Käyntikohteet ja matkailureitit ovat hyvin hoidettuja ja niiden fyysisissä ja digitaalisissa opasteissa tuodaan esille sekä kulttuuriset ja historialliset sisällöt että luontoarvot.
- Matkailijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua tämän päivän eteläkarjalaiseen arkeen ja saimaalaiseen elämäntapaan luontevana osana matkailupalveluiden kokonaisuutta.
- Saimaan alue on Saimaa-ilmiö – prosessin myötä muodostunut kokonaisuudeksi, jonka sisällä matkailija liikkuu törmäämättä kuntatai maakuntarajoihin.

” Itä-Suomessa sykkii kulttuurin ja taiteen kansallisesti ja kansainvälisestikin tunnettuja tapahtumia, moninainen kulttuurilaitosten verkosto ja tapahtumien runsaus.”

- Tarjolla on kulttuurisisältöisiä Saimaan kaupunkeja yhdistäviä risteilytuotteita ja pyöräilyreittejä
- Saimaa Geoparkilla on UNESCO-status.
- Etelä-Karjala on mukana Euroopan Neuvoston Prehistoric Rock Art Trails – kulttuurireitissä.
- Keskinäinen suosittelu toimii ja tuotteita rakennetaan yrittäjien yhteistyöllä.
- Uusien kansainvälisten juna- ja lento-yhteyksien tuomat matkailijavirrat saadaan käyttämään Itä-Suomen kulttuuripalveluita.

Toimenpiteet

- Maakunnan liitto tuo yhteistyössä museoiden ja yritysten kanssa Etelä-Karjalan historian kiinnostavine henkilöineen, tarinoineen ja paikkoineen matkailijoiden sekä asukkaiden ulottuville nykYTEKNOLOGIAN mahdollistamin keinoin (podcastit, lisätty todellisuus jne.).
- Kunnat huolehtivat, tarvittaessa yhteistyössä kumppaniensa kanssa (Saimaa Geopark, Etelä-Karjalan virkistysalueäätiö), että niiden alueella olevat merkittävät kulttuuri- ja historiakohteet on varustettu asianmukaisilla opasteilla, mahdollisuuksien mukaan myös muilla kuin suomen ja englannin kielellä.
- GoSaimaa ja Lake Saimaa – yhdistys sekä kuntien yrityskehittäjät saattavat kulttuuri-, majoitus- ja kuljetusalan toimijoita yhteen kokoamaan paketoituja kulttuurimatkailutuotteita.
- Matkailun kehittämisestä vastaavat organisaatiot kannustavat esimerkiksi alustatalouden tarjoamilla keinoilla yrittäjiä ja yksityishenkilöitä avaamaan matkailijoille mahdollisuuden tutustua eteläkarjalaiseen arkeen ja juhlaan.
- Kaupungeissa ja kunnissa on tapahtumatarjonnan koordinoinnista ja kehittämisestä vastaavia ammattilaisia, jotka tekevät yhteistyötä yli kuntarajojen ja muiden Itä-Suomen maakuntien toimijoiden kanssa.
- Tapahtumatarjonnan kehittämisessä kunnat ja muut julkiset rahoittajat suuntavat panoksia omaperäisten, paikallisten ja alueellisten toimijoiden tapahtumaideoiden tukemiseen ja erityisesti ympärivuotisen tapahtumatarjonnan kehittämiseen.

- Kunnat kartoittavat yhdessä maakunnan liiton kanssa alueen tapahtumapaikat ja niiden fasilitetit, ja tarvittaessa kehittävät tapahtumainfrastruktuuria erikokoisten tapahtumien järjestämisen mahdollistamiseksi koordinoitusti.
- Tapahtumat seuraavat yhteistyössä korkeakoulujen ja tietoliikenneyritysten kanssa yleisön matkustus- ja rahavirtoja uuden teknologian avulla.

Indikaattorit

- Visit Finlandin My Stay – palvelun kriteerit täyttävien eteläkarjalaisten kulttuurimatkailutuotteiden määrä
- Tapahtumien määrä, erityisesti kesäkuukausien ulkopuolella

- Alueen ja maan ulkopuolelta tulevien asiakkaiden määrä tapahtumissa ja kulttuurilaitoksissa
- Jäsenyydet kansainvälisissä kulttuurimatkailuun liittyvissä verkostoissa (UNESCO Geopark, European Rock Art Trails)

” Kulttuuri ei ole jotain, jonka voisi leikata pois elämästämme, koska ilman sitä emme oikeastaan olisi ihmisiä. Kyse on siitä, miten hyvin ymmärrämme ja tunnistamme kulttuurista pääomaamme ja kuinka osaamme sitä kerryttää sekä hyödyntää.”

Mustan ja valkoisen teatterifestivaali,
Giraffe Royal Theatre katuesitys 9.6.2018
© Henry Hellsten, imatra.kuvat.fi

6. Kulttuuri kehittää ja houkuttelee eli kulttuuri imago- ja vetovoimatekijänä

- Kaupunkiympäristön kehittäminen
- Luovuutta suosiva ilmapiiri
- Yhteistyö muiden toimialojen kanssa
- Tapahtumat (taide, perinne, liikunta ja urheilu)
- Harrastusmahdollisuudet ja – tilat (taide ja liikunta)

Tavoitteet

- Rakennetut ympäristöt ovat historiallisesti kerroksellisia, viihtyisiä ja toimivia.
- Kulttuuri tulee kaupunkiympäristössä kulkijaa vastaan ilman, että sen pariin täytyy välttämättä erikseen hakeutua.
- Maakunta tunnetaan rohkeita kokeiluja ja eri toimialojen törmäyttämistä suosivasta toimintakulttuurista.
- Maakunta tunnetaan sen vilkkaasta ja innovatiivisesta kulttuurielämästä sekä hyvistä harrastusmahdollisuuksista.
- Maakunnassa on tarjolla toimitiloja aloittaville yrityksille, työhuoneita taiteilijoille sekä harrastustiloja järjestöille.
- Alueen toimivat peruspalvelut, kulttuuri-tarjonta, luonto ja harrastusmahdollisuudet ovat merkittäviä tekijöitä maakuntaan muuttaville ja täällä pysyville asukkaille ja yrityksille.
- Digitalisaatio on mahdollistanut sen, että yhä useammat ovat päättäneet asua maakunnassa, vaikka työnantaja tai opiskelupaikka on muualla (etätö ja etäopiskelu).
- Alueen tapahtumat ovat omaleimaisia, muun Suomen tarjoamasta erottuvia, korkeatasoisia ja monille erilaisille yleisösegmenteille suunnattuja.
- Suurtapahtumien laadukkaaseen toteuttamiseen on varauduttu rakentamalla niiden varalle perusinfrastruktuuri ja huolehtimalla koulutuksen avulla paikallistoimijoiden ammattitaidosta sekä saatavilla olevien vapaaehtoisten määrästä.
- Kulttuuri- ja urheiluväki tekee säännöllistä yhteistyötä.

Toimenpiteet

- Etelä-Karjalasta muodostetaan korkeakoulujen, taiteilijoiden ja kuntien yhteistyöllä hiilineutraalin (tai jopa hiilinegatiivisen) taiteen kokeilulaboratorio.
- Digitalisaation tuomat mahdollisuudet etätö-ön ja – opiskeluun tuodaan osaksi maakunnan ja sen kuntien markkinointia.
- Kuntamarkkinoinnissa nostetaan esille niitä maakunnan tarjoamia hyvän elämän elementtejä (luonto, turvallisuus, kulttuuri- ja liikunta-harrastusmahdollisuudet), joihin digitalisaatio ja väestön keskittyminen eivät ole ratkaisuja.
- Tyhjiin oleviin kiinteistöihin pyritään aina saamaan toimintaa, mikäli niitä ei ole välttämättä purkaa, koska toiminta luo kuvaa aktiivisesta kaupunkiympäristöstä.
- Kehitysyhtiöt ja oppilaitokset järjestävät kulttuurisektorin ja muiden toimialojen toimijoille yhteisiä tilaisuuksia, joissa osaajat kohtaavat ja uudenlainen yhteistyö ja tuotekehitys mahdollistuvat.

Indikaattorit

- Väestömäärän kehitys
- Työpaikkojen määrä
- Etätöitä tai – opiskelua tekevien määrä
- Uusien yritysten määrä
- Maakuntaan muualta siirtyneiden yritysten määrä
- Uusien toimialojen yhteistyöllä syntyneiden innovaatioiden määrä

”Etelä-Karjalalla on vahva kulttuurinen identiteetti ja monipuolista kulttuurin ja taiteen osaamista, jotka ovat alihyödynnettyjä voimavaroja maakunnan kehittämisessä.”

Miten Etelä-Karjalan kulttuuristrategia laadittiin?

Tämän strategiaehdotuksen on laatinut Etelä-Karjalan liiton ja Lappeenrannan kaupungin toimeksiannosta Humanistinen ammattikorkeakoulu. Käytännössä strategian kokoamisesta vastasi kulttuurituotannon lehtori Juha Iso-Aho joulukuusta 2019 – tammikuusta 2020. Strategiatyö kytkeytyy sekä toiminnallisesti että aika-tilallisesti Savonlinnan kulttuuripääkaupunkihankkeen yhteydessä toteutettavaan strategiaprosessiin, joka sisältää paitsi Savonlinnan kulttuuristrategian laatimisen myös samalla tehtävän Itä-Suomen kulttuurin yhteistyöstrategian, joiden tuottamisesta on vastannut Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Etelä-Karjalan kulttuuristrategian linjaukset ovat osa tätä laajempaa prosessia, joka liittyy vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkistatukseen tähtäävän hakemuksen jättämiseen keuhäällä 2020.

Strategiatyön aikataulusta johtuen laajojen kyselyaineistojen hankkiminen ei ollut mahdollista ja työpajamuotoinen materiaalin kokoaminen keskitettiin pääasiassa Saimaa-ilmion eli Savonlinnan kulttuuripääkaupunkihankkeen yhteydessä järjestettyihin tilanteisiin. Työn pohjaksi saatiin kuitenkin 35 vastausta kyselylomakkeeseen (lomake liitteenä 1, poimintoja vastauksista liitteenä 2), joita oli jaettu erilaisille kulttuurin sidosryhmille sekä sähköpostitse että paperilla. Käynnissä olevaa strategiatyötä esiteltiin Etelä-Karjalan liiton kulttuurityöryhmässä, Etelä-Karjalan matkailustrategian seurantaryhmässä, Lappeenrannan kaupungin kulttuurin johtoryhmässä, Taikusydän-verkoston alueryhmän käynnistämistilaisuudessa Imatralla sekä useissa Saimaa-ilmion tilaisuuksissa Lappeenrannassa ja Imatralla.

Muita työn pohjana olleita aineistoja olivat aiemmin mainitun Savonlinnan kulttuuristrategian lisäksi Tampereen kaupungin ja Mänttä-Vilppulan tuoreet, niin ikään kulttuuripääkaupunkiehdokkuuteen liittyvät kulttuuristrategiat sekä vuonna 2019 voimaan tullut Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Taustamateriaalina on käytetty lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategiaa 2025 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20.) sekä raporttia Taide ja kulttuuri osana alueiden kehitystä. Näkymä vuoteen 2025 (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:20).

Lopuksi

Tämän strategiatyön aikana käydyt keskustelut ja saadut kyselyvastaukset vahvistivat kuvaa siitä, että Etelä-Karjalalla on vahva kulttuurinen identiteetti ja monipuolista kulttuurin ja taiteen osaamista, jotka ovat alihyödynnettyjä voimavaroja maakunnan kehittämässä. Visuaalisen alan taiteilijoita on maakunnassamme esimerkiksi 2,5 kertaa keskivertoa enemmän, mutta näkyykö se samassa suhteessa asuinympäristössämme ja alueen julkisessa mielikuvassa? Olemme myös keskenämme yhtä mieltä siitä, että Etelä-Karjala on musiikin ja laulun maakunta, mutta tiedetäänkö se muualla? Saimaan norppa on Itä-Suomen yhteinen symboli biodiversiteetin säilymistä koskevalle huolelle, mutta olemmeko yhtä huolissamme kulttuuridiversiteetin säilymisestä?

Kehittyvät lentoyhteydet Euroopasta ja toivottavasti myös jatkossa monipuolistuvat kansainväliset raideyhteydet Pietarin suuntaan tuovat tulevana vuosina maakuntaan entistä enemmän matkailijoita, joille kulttuuri on yksi potentiaalinen syy lähteä matkalle. Tämän kehityksen hyödyntäminen on koko Itä-Suomen yhteinen asia, jota myös maakuntien yhteinen Savonlinnan kulttuuripääkaupunkihanke palvelee. Kulttuurimatkailutuotteita rakennettaessa on Pietarin kaltaisen kulttuurimetropolin läheisyys valtava mahdollisuus, mutta pelkästään siihen emme voi nojata, vaan meidän täytyy huolehtia myös oman kulttuuritarjontamme laadusta ja omaperäisyydestä.

”Jos saisimme täällä aikaan muhevaa ruohonjuuripöhinää, herättäisi se varmasti kiinnostusta aluettamme kohtaan muuallakin.” (ote kyselyvastauksesta)

Imatralla 9.2.2020

Juha Iso-Aho

FM, Kulttuurituotannon lehtori

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kuvat 1,2, 6 ja 7 © imatra.kuvat.fi. Kuva 3: Sami Kontto, kuva 4: Aki Loponen ja kuva 5: Topi Lainio.

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**